

“Marx Rutte”, “Pinnen zonder kloppen”: cabaretiërs zijn er al langer dol op, maar de woordspeling lijkt nu ook definitief doorgedrongen te zijn in de media – en dan echt *alle* media: van *de Volkskrant* tot *De Telegraaf* en van *RTL Boulevard* tot *NRC Handelsblad*. Inventarisatie van een verschijnsel dat heel irritant is. Of juist enorm grappig.

René Appel

De knipoog van de taal

Over de stijgende populariteit van woordspelingen

Tijdens het zappen viel ik in een discussie over hoe de media omgingen met de toen ophan- den zijnde geboorte van het kind van de Engelse prins William en zijn vrouw. Eronder stond in een gekleurd balkje: “Persweeën”. De vaste kijkers zullen meteen weten waar ik in beland was: het dagelijkse roddelprogramma *RTL Boulevard*. Daarin wordt elk behandeld onderwerp onder in beeld stevast voorzien van een woordspelig commentaar- tje. “Pinnen zonder kloppen”, viel er bij- voorbeeld te lezen bij een bericht over het hacken van banken. En “Soapp”, bij een nieuwtje over een app over de soap- serie *Goede tijden, slechte tijden*.

Ook de serieuzere media schuwen de woordspeling niet. “Het dak eraf”, stond op de voorpagina van de bijlage ‘Lux’ van *NRC Handelsblad* van 8 juni. Het stuk waarnaar werd verwezen ging over de genoegens van het ’s zomers rijden in een cabriolet, natuurlijk met open

dak. De kop boven het artikel: “Laat maar waaien”. Nog voordat je goed en wel begonnen bent met het lezen van het stuk, heb je al twee woordspelingen voor je kiezen gehad.

Zulke ervaringen zal de lezer van *de Volkskrant*, en dan met name van het katern ‘V’, de laatste tijd ook geregeld hebben, want ook daarin kom je aardig wat woordspelingen tegen. Zo werd onlangs een artikel over de financieel nijpende situatie van het (halvecirkel- vormige) theater Carré aangekondigd met: “Rondkomen in Carré”. En boven een interview met danser Stevens, voor- naam Barrie, stond: “Barrières”.

■ TWEE BETEKENISSEN

Het is een bekend verschijnsel: als iets je eenmaal is opgevallen, zie je het opeens overal. Toch lijkt het er ook ob- jectief gezien wel erg op dat de woord- speling de laatste tijd aan een geduchte opmars bezig is, zeker in de gedrukte

media. Waarom is dat? En is het niet riskant? Want behalve spits en geestig wordt zulk humoristisch bedoeld taal- gebruik ook melig en irritant gevonden. Waar ligt de grens tussen deze uiter- sten?

Maar allereerst: wat zijn woordspe- lingen precies, en wat voor soorten zijn er zoal? Bij woordspelingen wordt vaak een verband gelegd tussen twee beteke- nissen van woorden en uitdrukkingen. Neem nu de *NRC*-koppen van hierboven: die kun je letterlijk nemen, maar ze knipogen nadrukkelijk ook naar hun figuurlijke betekenis: *laat maar waaien* staat ook voor zorgeloosheid, en *het dak eraf* ook voor enthousiasme en plezier. Enkele andere voorbeelden:

- Uitgemolken.
(Kop boven een tv-column in *de Volkskrant* over een programma waarin geprobeerd wordt het succes van het tv-programma *Boer zoekt vrouw* voort te zetten.)